

A gondolkodásunk megváltoztatása és a technológia együtt mentheti meg a civilizációnkat

Az emberiség fantasztikusan messzire jutott a technológia segítségével. Az ökológiai krízis megoldását ugyanakkor nem lehet csak a technológiától és a „technológiai messiásoktól” várni. Növekedési modellváltásra van szükség, ami túllép a fogyasztásközpontú gazdaságon, és az emberi jólétre, környezeti fenntarthatóságra fókuszál – állítja Bánkuty-Balogh Lilla közgazdász, geopolitikai szakértő, tudós, a Budapesti Metropolitan Egyetem november 10-i TEDx konferenciájának előadója.

Napjainkban erős kritikus hang övezi az ember létezését a Földön, amely elítéli az egyént és az emberiséget, amiért rombolja a környezetét és megbetegíti a bolygót. Bánkuty-Balogh Lilla nem ért egyet ezzel a megközelítéssel: *„A gondolat egyik emblematikus megjelenése Smith ügynök véleménye a Mátrixban: az emberiség vírus, amire csak a gépek jelenthetik a gyógyírt. Ez az elképzelés nyert valamiféle furcsa népszerűséget, de ez ebben a formájában valójában csak nihilizmushoz vezet, és nincs benne semmi konstruktív. Márpedig az ember egyik legjobb tulajdonsága az alkalmazkodás, a kreativitás és a küzdeni vágyás a nehézségek közepette is”* – mondja. Valóban sürgősen szembe kell néznünk a gazdasági modelljeink fenntarthatatlanságával, de nem szabad emberellenessé válnunk – hiszen mi is a bolygó élővilágához tartozunk. Mindegy, hogy léleknek, szellemnek, tudatra ébredésnek vagy isteni szikrának hívjuk, van valami, amiért univerzálisan értéknek tartjuk az emberi életet, és nagyon fontos, hogy ez ne kérdőjeleződjön meg, hiszen erre alapul a civilizációnk. Már csak azért is, mert a bolygó és annak élővilága már kibírt mindenféle kataklizmát a meteoritbecsapódástól a szupervulkán kitörésig, az emberi társadalom viszont pár fok átlaghőmérséklet-emelkedés hatására is káoszba sülyedhet.

Emberközpontú változásra van szükség

Felmerülhet a kérdés, mi számít emberközpontúnak: a kényelmünk vagy a természetes fiziológiai és pszichés igényeink? *„A fogyasztás kultúrája se nem környezetbarát, se nem emberközpontú. Ez az a probléma, amit meg kellene oldanunk egy olyan új növekedési paradigmával, amely az emberi jólétre, nem pedig a GDP-ben mért gazdasági teljesítményre összpontosít. Már Kuznets, a GDP atyja figyelmeztetett arra, hogy a GDP a gazdasági kibocsátás mérőszáma és nem a társadalmi-gazdasági jólété”* – teszi hozzá a közgazdász.

A klímaváltozás körüli diskurzust jellemzően a természetrombolás lesújtó statisztikai dominálják, ez a megközelítés – bár igaz és valós – könnyen oda juttathat minket, hogy a szorongás közepette elengedjük a kérdést, mondván, már úgysem tehetünk semmit a világméretű katasztrófák ellen. *„Minden történelmi korszakban jelentős piaca volt a világvége-várásnak. A fatalizmusba átcsapó, túlzott pesszimizmus viszont pont a cél ellen hat. Akkor van bármi értelme a fenntarthatósággal kapcsolatos erőfeszítéseknek, ha hiszünk abban, hogy még tehetünk ellene valamit. Teller Ede mondta – pedig ő sem élt könnyű korszakban –, hogy optimistának lenni kötelesség. Ha elhiszük, hogy a jövő bizonytalan, akkor megnő a felelősségünk, hogy azt tegyük, amit a bizonytalanságok közepette a legjobbnak látunk, pont azért, hogy az általunk alkotott jövő jobb lehessen.”*

Majd a technológia megoldja?

Bánkuty-Balogh Lilla szerint a multimilliárdos technológiai vállalkozók – Jeff Bezos, Elon Musk vagy korábban Steve Jobs – körül kialakult kultusz jól illusztrálja a technológiai fejlődésbe vetett hitünket. Ez a technológiai optimizmus mondatja velünk, hogy minden társadalmi és környezeti kihívásunkat meg tudjuk oldani a tudomány segítségével, anélkül, hogy alapvetően újra kellene gondolni növekedési modelljeinket. *„Nem várhatunk a jótékony technológiai megváltásra, mert kifutunk az időből. A technológiai innovációk valóban kulcsfontosságúak az emberi fejlődés történetében, de pillanatnyilag kulturális értelemben vagyunk lemaradva: amíg fejlődési modelljeink központjában a fogyasztás marad, addig folytatódik a természetrombolás, emberi oldalról pedig marad a stressz, az elidegenedés*

a természettől és a mentális betegségek sora. Ez viszont nem technológiai, hanem kulturális és spirituális probléma, így nincs is rá technológiai megoldás.”

Egyéni felelősség

Ha ez így van, akkor felmerül az egyén felelősségének kérdése. *„Az elmúlt években két ellentétes trend indult el egymással párhuzamosan. Az egyik, hogy ne várjuk a felülről jövő változást, hanem használjunk vászonszatyrot és fémkulacsot, hogy megmentsek a bolygót. A másik, hogy a nagy cégek tehetnek mindenről, így teljesen felesleges minden egyéni erőfeszítésünk, hiszen annak hatása úgymint eltörpül az ipari kibocsátáshoz mérve. Mindkét állítás igaz is és hamis is egyszerre. Valóban kérdés, hogy a globális kapitalizmus túlzott és önjáró folyamataival szembe lehet-e szállni bambusz szívószálakkal és szilárd samponnal. Azonban ha valóban meg akarjuk menteni a bolygót, mindenki gondolkodásmódjában változást kell elérnünk”* – tette hozzá a szakértő.

A vezetőink is emberek

A gondolkodásmód megváltoztatásának szükségessége természetesen gazdasági modelljeinkre és kormányzatainkra is vonatkozik. A szakértő azonban felhívja a figyelmet arra, hogy a hibáztatás helyett meg kell értenünk, milyen emberi tényezők játszanak közre ezekben folyamatokban. *„Azt az alapkezelőt, befektetőt, nagyvállalati CEO-t, aki nem sokszorozza meg a tőkét, a cég elnöksége rövid úton leváltja, mert a részvények ára esni fog. Tehát, amíg a vállalatoknál nyereségben, az országok szintjén pedig GDP-ben mérjük a társadalmi-gazdasági sikert, addig kódolva van a rendszerben, hogy növekszik a kibocsátás és a környezetterhelés”* – mondja Bánkuty-Balogh Lilla.

Alternatív gazdasági modellek jelenthetik a megoldást

A közgazdász szerint nem a felelőst kell keresnünk. A GDP mint mérőszám mögül hiányzik az a növekedési paradigma, amely nem fogyasztásban és kibocsátásban gondolkodik. *„Ennek megtalálására legjobb esélyünk az olyan kulturális-spirituális hagyományokban van, mint a sztoicizmus, a buddhizmus vagy éppen a kereszténység, amely talált egy materiális fogyasztással nem járó olyan 'rést' az emberi szükségletek megértésében és kielégítésében. Ez az igazi know-how.”*

Az ellentmondásra a közgazdász társadalom is kezd ráébredni és egyre több szó esik olyan alternatív gazdasági modellekről, mint a nemnövekedés (de-growth), az állandó állapotú gazdaság (steady-state economy) vagy a már hazánkban is megjelent új fenntartható közgazdaságtan.

A [TEDxBudapestMetropolitanUniversity konferencia](#) látogatói Bánkuty-Balogh Lilla közgazdász, geopolitikai szakértő és tudós fenntartható gazdasággal kapcsolatos további gondolatait november 10-én, az Uránia Nemzeti Filmszínházban személyesen is meghallgathatják.